

אירופה ומסע הדה־לגיטימציה נגד ישראל ב־2017

מיכל חטואל־רדושיצקי ורותם אורג

תופעת הדה־לגיטימציה של ישראל בזירה הבינלאומית נמשכת כבר למעלה מעשור, ומקודמת בעיקר על ידי פעילי חברה אזרחית החוברים יחדיו ברמה על־לאומית וחוצת גבולות, במטרה לבודד את ישראל בעולם. המאמר הנוכחי מבקש להעריך את התופעה במסגרת אזור גיאוגרפי ופרק זמן מוגדרים ולכן שואל: "מהן אבני הדרך המרכזיות בתופעת הדה־לגיטימציה של ישראל, כפי שהיא באה לידי ביטוי באירופה ב־2017?" המסר המרכזי במאמר הוא שמאמצי הדה־לגיטימציה של ישראל באירופה נותרו בעיקרם במישור החברה האזרחית ולא הצליחו לחדור לממסד המדיני האירופי הרשמי, ולפיכך נושאים כיום השלכות מועטות בלבד על מעמדה המדיני של ישראל באירופה. מכיוון שניתוח הדה־לגיטימציה של ישראל תחום באזור ובזמן מוגדרים, לא ניתן להכליל ולהסיק ממנו על היקף התופעה במקומות אחרים. עם זאת, מחקר עתידי יוכל לשכפל את המתודולוגיה במאמר זה ולהחילה על אזורים אחרים, על מנת ליצור תמונה מצטברת שתתרום בתורה להבנה כוללת יותר של התופעה. המאמר מורכב משלושה חלקים מרכזיים. הוא נפתח במבוא המציג רקע לתופעת הדה־לגיטימציה; אחריו מוצג הניתוח – התייחסות לשאלת המחקר באמצעות סקירה וניתוח ההתפתחויות העיקריות הנוגעות לדה־לגיטימציה של ישראל ולמערכה הנגדית באירופה במהלך שנת 2017. החלק האחרון מוקדש לדיון ולהמלצות למדיניות.

תופעת הדה־לגיטימציה הבינלאומית של ישראל

מחקרים מראים כי הרטוריקה של דה־לגיטימציה ביחס לישראל צברה תנופה ניכרת בראשית המאה ה־21, ומאז היא נמצאת במגמת עלייה.¹ נראה כי שתי אבני דרך תרמו לכך: הראשונה – 'ועידת דרבן' של האו"ם (2001), שאיחדה מאות ארגוני חברה אזרחית בקריאה להחרים את ישראל; השנייה – פרסום הקריאה לבודד את ישראל בזירה הבינלאומית (2005), שאומצה על ידי יותר מ־70 ארגוני חברה אזרחית. פרסום

הקריאה יצר את הבסיס לתנועת החרם, הסנקציות ומשיכת ההשקעות (BDS), הממשיכה להוביל את המערכה הנוכחית לדה-לגיטימציה של ישראל.

המאפיין הבולט ביותר של תנועת BDS הוא הישענותה על פעילי חברה אזרחית מכל רחבי העולם, המסורים למאבק, מעניקים לו תנופה ופופולאריות, ואף תורמים לחיזוק הלגיטימיות המוסרית שלו. תשתית הפעילות של התנועה מתאפיינת ביכולתם של פעילי BDS להתחבר להקשר המקומי במקומות שונים בעולם, כפי שהוכח מתרגום הקול הקורא של BDS משנת 2005 לשבע שפות, ומאימוצו הרשמי על ידי ארגונים הפועלים מחוץ לתחום הפלסטיני. בין אלה נכללים ארגונים שבסיסם במדינות ערביות כמו סוריה, לבנון וירדן, אך גם במדינות מערביות כגון ארצות-הברית, קנדה, אוסטרליה, דנמרק, צרפת, גרמניה, איטליה, הולנד, נורווגיה, פולין ושוודיה.²

המשותף לפעילויות הדה-לגיטימציה בכל רחבי העולם הוא היאחזותם בהנחת היסוד הגורסת שאין לישראל במתכונתה הנוכחית זכות קיום כמולדת העם היהודי. הנחת יסוד זו באה לידי ביטוי בשלוש המטרות שנמצאות בבסיס הקול הקורא של תנועת BDS, התומך בבידודה של ישראל עד שהיא: ראשית – תשים קץ ל"כיבוש כל האדמות הערביות"³ ותפרק את "החומה"; שנית – תכיר בזכותם של "אזרחי ישראל הפלסטינים-ערבים לשוויון מלא" (שהחוק הישראלי מקנה להם); שלישית – תאפשר ל"פליטים פלסטינים לשוב לבתיהם".⁴

אחרי יותר מעשור של מאמצים ממוקדים ובלתי נלאים לבדד את ישראל בעולם, תנועת BDS קנתה לה אחיזה בשולי החברה האזרחית של כמה מדינות מערביות.⁵ עם זאת, מדידת ההשפעה של תופעה זו התגלתה כאתגר, משום שהערכת הצלחתו של הקמפיין על סמך מימוש מטרותו האולטימטיבית: בידודה הדיפלומטי של ישראל בפועל, מהווה תרחיש שלילי ביותר עבור ישראל, אשר ניתן וצריך להיאבק בו בטרם יבשיל ויישא פרי. מנגד, הערכת השפעת התופעה על בסיס האירועים הרבים הנושאים אופי אנטי-ישראלי בחסות BDS, יוביל לתשומת לב יתרה לפעילויות מצומצמות עם תהודה מינימאלית וייצר תמונת מצב שגויה של איום משמעותי ומיידי על מעמדה הבינלאומי של ישראל.

בניסיון להתמודד עם האתגר הגלום בהערכת התופעה, החלק הבא יתייחס לאבני דרך מרכזיות במסע הדה-לגיטימציה של ישראל באירופה במהלך שנת 2017, בתוך גבולות נתונים של אזור ופרק זמן. אומנם ניתוח הדה-לגיטימציה באזור ובפרק זמן מוגדרים אינו מאפשר להכליל ולהסיק ממנו על היקף התופעה במקומות אחרים, אך מחקר עתידי יוכל לאמץ את המתודולוגיה המיושמת והמתוארת להלן וליישמה באזורים אחרים כדי לבנות תמונה מצטברת, וכך להרחיב את הבנת התופעה.

מצעד הפגנה של פרו פלסטינים בפאריס, 10 באוקטובר 2015.
הצילום: MATTHIEU ALEXANDRE/AFP/Getty Images

מאמצים אירופיים לדה-לגיטימציה של ישראל ויוזמות למאבק בהם

החלק הבא מבקש להציג נקודת מבט ממעוף הציפור על התפתחויות משמעותיות שחדרו לשיח הבינלאומי במהלך 2017. הבחירה להכליל בניתוח דווקא התפתחויות כאלה ולא אחרות התבססה על מידת החשיפה של אירועים אלה, ועל השיח שעורר הסיקור שלהם בכלי התקשורת המסורתיים בשפה האנגלית.⁶ מתודולוגיה זו עשויה אומנם לצייר תמונה השונה מזו שהייתה מתקבלת מניתוח הרשתות החברתיות, אולם יעילותה היא רבה יותר בבחינת ההתפתחויות המרכזיות שסבירות השפעתן הכוללת רחבה, מאשר התמקדות במספר רב של אירועים מקומיים, שנותרו מוגבלים במרחב הווירטואלי.

מסע הדה-לגיטימציה

את האירועים בעלי אופי אנטי-ישראלי שהתקיימו במהלך 2017 ניתן לסווג לארבעה תחומים: מדיני, כלכלי, אקדמי ותרבותי.

בתחום המדיני, נכון למועד כתיבת שורות אלה, התמיכה של הממסד הפוליטי האירופי הרשמי בקמפיין BDS נשמעה רק מפיו של נשיא אירלנד מייקל היגנס, שהריע למנהיג ה-BDS עומר ברגותי בוועידה שנערכה בבلفסט, צפון-אירלנד. הנשיא היגנס כיהן כראש אגודת ידידי פלסטין בפרלמנט האירי, והוא ידוע בהתייחסותו

לגדר הביטחון הישראלית כאל "חומת האפרטהייד".⁷ מדינה נוספת במערב אירופה שבה נציגי המערכת הפוליטית תומכים בגלוי בפעולה של החברה האזרחית נגד ישראל היא ספרד, שם מפלגת האופוזיציה השנייה בגודלה⁸ 'פודמוס' תומכת בגלוי ב-BDS. בהולנד, בעקבות הבחירות הכלליות ב-2017 נכנסה לראשונה לפרלמנט מפלגת DENK:¹⁰ מפלגה אשר נוטה להתייחס בחשדנות לתומכי ישראל, בעלת היסטוריה של התבטאויות אנטישמיות,¹¹ ואשר העומד בראשה סירב ללחוץ את ידו של ראש הממשלה נתניהו (ב-2016).¹²

בתחום הכלכלי, האיגוד המקצועי הגדול ביותר בנורווגיה – 'הקונפדרציה הנורווגית של האיגודים המקצועיים' (LO), אישר את עקרונות ה-BDS והצביע בעד חרם בינלאומי על ישראל בניגוד להמלצת ראשי הארגון,¹³ ואחת מקרנות הפנסיה הגדולות של דנמרק הכריזה שהיא תימנע מהשקעות בארבע חברות שפועלות בתחומי הגדה המערבית.¹⁴ בתחום האקדמי, התפתחויות ראויות לציון כוללות את 'שבוע האפרטהייד הישראלי' בקמפוסים בבריטניה, צרפת, גרמניה, איטליה, ספרד, פורטוגל, בלגיה, הולנד ואוסטריה. שלושה מדדים נוספים להערכת המצב באקדמיה הם המכתב הפתוח החתום על ידי 200 מומחים משפטיים מבריטניה ומ-14 מדינות אירופיות אחרות, שהביע מחאה על כל חקיקה נגד BDS וראה בכך הפרה של זכויות אדם בסיסיות;¹⁵ דחיית ההגדרה של ארגון IHRA למונח 'אנטישמיות'¹⁶ מצד איגוד האוניברסיטאות והמכללות של בריטניה (UCU), בטענה שההגדרה "מחברת בין אנטישמיות לביקורת על מדינת ישראל";¹⁷ ועריכת כנסים אקדמיים המתחברים לרטוריקה של דה-לגיטימציה. שתי דוגמאות באירלנד כוללות כנס בעיר קורק, שבו הוטל ספק בלגיטימיות של ישראל להתקיים, וכנס בדבלין שעסק בחרם על ישראל כמקרה מבחן להגבלות על חופש אקדמי.

במרחב התרבותי, נערך 'Palestine Expo – אירוע אנטי-ישראלי בן יומיים שהוכרז כאירוע תרבות פלסטיני – התקיים בבניין ממשלתי בלונדון; ונמשכו המאמצים השיטתיים במרדף אחר אומנים אירופאים כדי לשכנעם להימנע מהופעות בישראל (אם כי ללא הצלחה מרובה).¹⁸ מאמץ של פעילי BDS שנשא פרי הוא ביטול הגעתה לישראל של הזמרת לורד.¹⁹ הגם ולורד מניו-זילנד, ולכן התפתחות זו אינה בהכרח מתאימה לתיחום המחקר, אלא שלא ניתן לשלול שהמאמצים והנעת הקמפיין הקורא לביטול הופעתה בארץ התבצע בסיוע רשתות של פעילים אירופיים.

המאבק בדה-לגיטימציה

שחקן בולט שצמח בשנת 2017 בחזית המאבק בדה-לגיטימציה של ישראל הוא הפרלמנט האירופי, אשר אימץ את ההגדרה של IHRA שלפיה שלילת זכותו של העם היהודי להגדרה עצמית היא אנטישמיות.²⁰ יתר על כן, הפרלמנט האירופי עודד את המדינות החברות באיחוד האירופי לאמץ הגדרה זו ושיבח בפומבי את בריטניה, רומניה

ואוסטריה, שכבר פעלו על פי ההנחיה. בהמשך לכך אימצו גם גרמניה ובולגריה את ההגדרה, כשהן מגדילות בכך את מספר המדינות האירופיות המאמצות אותה לחמש.²¹ ברמת המדינות החברות באיחוד, מנהיגים בכירים אחדים גינו את הפעילות המקדמת דה-לגיטימציה של ישראל בעולם. בין אלה ניתן לציין את החלטתו של נשיא צרפת מקרון להדיח שניים מהמועמים של מפלגתו לפרלמנט בשל תמיכתם המוצהרת ב־BDS, לצד הצהרתו כי "אנטי-ציונות היא סוג חדש של אנטישמיות";²² את ההתחייבות הפומבית של ראש עיריית ברלין, מייקל מולר, לפעול נגד ארגונים המקדמים חרם על ישראל;²³ ואת הקריאה של המפלגה הנוצרית־דמוקרטית והמפלגה הסוציאל־דמוקרטית בגרמניה להוקיע את ארגון BDS כאנטישמי. בהתייחסות להתפתחויות במדינות שהוזכרו לעיל, הממסד בספרד פרסם הודעה שלפיה "ממשלת ספרד מחזיקה בעמדה עקבית, רשמית וארוכת שנים נגד BDS",²⁴ ואילו שר החוץ הנורווגי, בורגה ברנדה, גינה את החלטת האיגודים המקצועיים של נורווגיה להחרים את ישראל.²⁵ עוד בנורווגיה, הממשלה החליטה לא לתמוך בארגונים שמקדמים חרמות על ישראל,²⁶ ימים ספורים לאחר שמשד החוץ בדנמרק הודיע על הפסקת מימון של מעל תריסר ארגונים פלסטיניים שנמצא, במסגרת חקירה בדנמרק, שהעבירו כספים לפעילות אנטי-ישראלית.²⁷ מאמצים רבים להגנה על ישראל נעשו גם בבריטניה. ממשלתה של תרזה מיי אסרה על רשויות מקומיות להכניס שינויים בתקנות הסחר עם בעלות ברית של בריטניה, ובכך מנעה מהן לאשר את הקריאות להחרים סחורות ישראליות.²⁸ המחלקה בממשלה הבריטית שאחראית לרישום עמותות צדקה (The Charity Commission) פתחה בחקירה בנושא איגודי סטודנטים התומכים בקמפיין ה־BDS,²⁹ ושר האוניברסיטאות ג'ו ג'ונסון פרסם מכתב לראשי האוניברסיטאות בבריטניה התומך בהגדרת IHRA לאנטישמיות, לקראת 'שבוע האפרטהייד הישראלי' בקמפוסים הבריטיים. לפי הדיווחים, המהלך הוביל לביטול כמה מהאירועים ולמיתונם של אחרים.

מסקנות והמלצות

השוואה בין היוזמות שלעיל מוכיחה בבירור כי בשנת 2017 נותרו המאמצים האירופיים המכוונים לדה-לגיטימציה של ישראל בעיקר בתחום החברה האזרחית, כאשר רוב הממסד האירופי פעל באופן יזום לחסום את השפעתם, הן בפרלמנט האירופי והן ברמה הלאומית של המדינות החברות באיחוד. ניתן להסיק מכך כי בנקודת הזמן הנוכחית, מאמצי החברה האזרחית לדה-לגיטימציה של ישראל אינם משפיעים על מעמדה המדיני של ישראל באירופה.

עם זאת, אין להקל ראש בשלוחה האירופית של המסע העולמי לדה-לגיטימציה של ישראל. כפי שמוצג במאמר, הסיבה אינה הישגיו הרשמיים של המסע כפי שהוצגו במאמר, אלא עצם המאבק הממושך וההתמדה המוכחת בו כבר למעלה מעשור,

גישתו הרב-ממדית שבאה לידי ביטוי בהשקת יוזמות בזירה המדינית, הכלכלית, האקדמית והתרבותית, ויכולתו של הקמפיין למשוך סיקור תקשורתי, ובכך לשמר מעמדו בשיח הבינלאומי ולהשפיע פוטנציאלית על דעת הקהל. מאפיינים אלה, לצד יכולתם הגוברת של שחקני החברה האזרחית, היוצרים את בסיס הקמפיין, לקחת חלק בתהליכים דיפלומטיים שבעבר היו פתוחים רק לנציגים הרשמיים של המדינה, מעניקים לקמפיין כוח והזדמנויות.

המתודולוגיה של התמקדות באזור ובפרק זמן מוגדרים ששימשה במחקר זה אינה מאפשרת להכליל את ממצאיו מחוץ לאירופה ומעבר למסגרת הזמן הנדונה. אולם למרות החיסרון בגישה זו, היא חיונית להבנה ולהערכה של תופעה המתרחבת ביכולתה להתחבר למגוון הקשרים מקומיים, ואשר מתפתחת ומשתנה באופן קבוע בתגובה להתפתחויות בשטח. לאור זאת יש מקום להרחיב את המחקר על אבני דרך מרכזיות בביטויי הדה-לגיטימציה של ישראל ובמאבק בהם, ולערוך אותו באזורים מרובים ולאורך זמן.

בבואנו לחפש את תרופת הנגד ליוזמות אירופיות לדה-לגיטימציה של ישראל, על ישראל לשאוף לא רק לשמר את תמיכת הממסד האירופי ברמה הטכנית, אלא גם לעודד ולטפח אותה באופן יזום. לשם כך עליה לשאוף לשדרג את שיתוף הפעולה ולהימנע מהתייחסות לאירופה כמקשה אחת. בהקשר זה צריכה ישראל לשלב כוחות עם בריסל ועם מדינות החברות באיחוד לפעולה אסטרטגית נגד מאמצי הדה-לגיטימציה המכוונים כלפיה, ולעודד מדינות נוספות באירופה לאמץ את הגדרת IHRA לאנטישמיות ולאוכפה. כדי למנוע יתרון נוסף לקמפיין השלילי על שאלת הלגיטימיות של ישראל, ולו בזכות עצם הדיון הבינלאומי המתקיים בנושא – על הממסד הישראלי וגורמי חברה אזרחית להמשיך לנהל מאבק על כך הרחק מאור הזרקורים.

ברמה מהותית יותר צריך הממסד הישראלי לשקול להכיר בכך שככל שיגבר האקטיביזם של החברה האזרחית נגד לישראל, כך יגבר הסיכוי שהוא ימצא את דרכו בסופו של דבר גם למדיניות הרשמית של אירופה. אומנם הצגת אסטרטגיה ישראלית עקבית החותרת ליציאה מהמבוי הסתום הנוכחי בין הישראלים לפלסטינים לא תחסל את התופעה, אך היא תזכה את ישראל בנקודות דיפלומטיות הנחוצות לה כל כך במאבק הממושך – באירופה ובמקומות אחרים.

הערות

- 1 Michal Hatuel-Radoshitzky, "Israel and Apartheid in International Discourse," *Strategic Assessment*, Institute for National Security Studies 18, No. 3 (2015): 105-116.
- 2 Michal Hatuel-Radoshitzky, "AAM and BDS: More of the Same?" in Einav Yogev and Gallia Lindenstrauss, (Eds.); *The Delegitimization Phenomenon: Challenges and Responses*; Memorandum No. 169, (Tel Aviv: Institute for National Security Studies, September 2017).

- 3 Palestinian Civil Society Call for BDS; July 9, 2005; BDS Call: <https://bdsmovement.net/call>
- 4 שם.
- 5 Shimon Stein and Galia Lindenstrauss, "The BDS Movement and European Leaders Mixed Trends and Questions about the Future" in Einav Yogev and Gallia Lindenstrauss, (Eds.); *The Delegitimization Phenomenon: Challenges and Responses*; Memorandum No. 169, (Tel Aviv: Institute for National Security Studies, September 2017).
- 6 בשל המגבלה של ביסוס הידע שלנו באשר להתפתחויות בדה-לגיטימציה על מקורות תקשורת באנגלית, מחקר זה מצמצם את חשיבותם של אירועים במדינות אירופיות שלא סוקרו באמצעי תקשורת דוברי אנגלית. עם זאת, אנו סבורים כי אירוע בעל חשיבות מיוחדת ומשמעותית (כמו האירוע בנורווגיה) מדווח במקורות באנגלית, וכך חודר לשיח הציבורי העולמי.
- 7 "Founder of BDS movement meets with Irish president," i24news, July 20, 2017, <https://www.i24news.tv/en/news/international/150943-170720-founder-of-bds-movement-meets-with-irish-president>
- 8 "Spain's Podemos leader rules out Portuguese-style leftist alliance," Reuters, June 9, 2017, <https://www.reuters.com/article/us-spain-politics-podemos/spains-podemos-leader-rules-out-portuguese-style-leftist-alliance-idUSKBN1901JP>;
- 9 "BDS Motions Pass in Four Spanish Cities, Fail in Four Others," *Haaretz*, April 26, 2016, <https://www.haaretz.com/israel-news/1.716489>
- 10 Ayse Betul Bal, "DENK Party in Netherlands declares fight against anti-Muslim tendencies, far-right," *Daily Sabah*, October 27, 2017, <https://www.dailysabah.com/politics/2017/10/28/denk-party-in-netherlands-declares-fight-against-anti-muslim-tendencies-far-right>
- 11 Cnaan Lipshitz, "I was just accused of being an Israeli spy in the Dutch parliament," *Times of Israel*, November 9, 2017, <https://www.timesofisrael.com/i-was-just-accused-of-being-an-israeli-spy-in-the-dutch-parliament/>
- 12 "Dutch Muslim MP refuses to shake Netanyahu's hand," *Times of Israel*, September 7, 2016, <https://www.timesofisrael.com/dutch-muslim-mp-refuses-to-shake-netanyahus-hand/>
- 13 "Norway's biggest trade union angers Israel with boycott," *The Local*, May 12, 2017, <https://www.thelocal.no/20170512/norways-biggest-trade-union-angers-israel-with-boycott>
- 14 Max Schindler, "Danish Pension Fund Bans Four Firms over West Bank Settlement Activity," *The Jerusalem Post*, October 13, 2017, <http://www.jpost.com/Business-and-Innovation/Danish-pension-fund-bans-four-firms-over-West-Bank-settlement-activity-507315>
- 15 Lizzie Dearden, "Boycotting Israel is 'lawful exercise of freedom of expression' lawyers say after British Government's ban," *Independent*, December 9, 2016, <http://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/israel-boycott-bds-movement-lawful-exercise-freedom-expression-lawyers-academics-human-rights-a7466501.html>
- 16 IHRA – כוח המשימה הבינלאומי להנצחת זכר השואה. ההגדרה קובעת שהכחשת זכותו של העם היהודי להגדרה עצמית – לרבות הטענה כי קיומה של ישראל הוא יוזמה גזענית (racist endeavor) – הם ביטוי לאנטישמיות http://www.holocaustremembrance.com/sites/default/files/press_release_document_antisemitism.pdf.
- 17 "British Universities and Colleges Union," *UCU Congress 2017*, May 29, 2017, <https://www.ucu.org.uk/article/8802/Business-of-the-Equality-Committee-2017#57>
- 18 כפי שקרה בהופעות של האמן הבריטי רוד סטיוארט והלהקות 'רדיוהד' ו'פט שופ בויס', שכולם דחו את הקריאות להימנע מהופעות בישראל.
- 19 Peter Beaumont, "Lorde cancels Israel concert after pro-Palestinian campaign," December

- 25, 2017, *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/music/2017/dec/25/lorde-cancels-israel-concert-after-pro-palestinian-campaign>
- European Parliament decision: [http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//](http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P8-TA-2017-0243+0+DOC+PDF+V0//EN) 20
[EP//NONSGML+TA+P8-TA-2017-0243+0+DOC+PDF+V0//EN](http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P8-TA-2017-0243+0+DOC+PDF+V0//EN).
- "Bulgaria adopts international definition of anti-Semitism," JTA, October 19, 2017, [https://](https://www.timesofisrael.com/bulgaria-adopts-international-definition-of-anti-semitism/) 21
www.timesofisrael.com/bulgaria-adopts-international-definition-of-anti-semitism/ "German government supports new definition of anti-Semitism," by AP and TOI Staff, September 20, 2017, <https://www.timesofisrael.com/german-government-supports-new-definition-of-anti-semitism/>
- 22 Vel' d'Hiv) "מצוד אצטדיון החורף" ל-75 השנה היום באירוע לציון יום ההצהרה הושמעה בפריז
Ben (Roundup) שבו גורשו יותר מ-13,000 יהודים צרפתים למחנות הריכוז הנאציים ב-1942. 1942.
Kentish, "Emmanuel Macron says anti-Zionism is a new type of anti-Semitism," Independent, July 17, 2017, <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/emmanuel-macron-anti-zionism-anti-semitism-israel-jewish-state-france-president-racism-attacks-a7844711.html>
- 23 Benjamin Weinthal, "Under fire Berlin Mayor equates BDS with Nazis, Rejects Israel Boycott," *The Jerusalem Post*, September 6, 2017, <http://www.jpost.com/Diaspora/Under-fire-Berlin-mayor-equates-BDS-with-Nazis-rejects-Israel-boycott-504425>
- 24 Benjamin Weinthal, "Israeli Lawmaker Urges Spain to Stop Funds for BDS NGOs," *The Jerusalem Post*, June 28, 2017, <http://www.jpost.com/BDS-THREAT/Israeli-lawmaker-urges-Spain-to-stop-funds-for-BDS-NGOs-498182>
- 25 "Norway's biggest trade union angers Israel with boycott," *The Local*, May 12, 2017, <https://www.thelocal.no/20170512/norways-biggest-trade-union-angers-israel-with-boycott>
- 26 ירון אברהם, "בהובלת השר ארדן ואחרי דנמרק: גם נורווגיה לא תתמוך בארגוני BDS", מאקו, דצמבר 2017, https://www.mako.co.il/news-military/israel-q4_2017/Article-262a1cd51ae8061004, 25
htm
- 27 Itamar Eichner, "Denmark halts aid to Palestinian NGOs over terror ties," December 23, 2017, <https://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-5060877,00.html>
- 28 החלטה זו בוטלה מאוחר יותר בפסיקת בית משפט בערכאה גבוהה יותר, שקיבל את הערעור שהגיש ארגון BDS.
- 29 החקירה כללה בדיקת מספר ארגוני סטודנטים בבריטניה, במטרה להעריך את מידת התאימות של פעילותם להנחיות של ממשלת בריטניה בנוגע לאנטישמיות.